

LA RIBA: DADES PER A LA SEVA HISTÒRIA

José SÁNCHEZ REAL

CONSTRUCCIÓ DE L'ACTUAL ESGLÉSIA (ANY 1765)

El fet que un nucli de població s'estableixi en un lloc on la natura ofereix poques facilitats per a la vida és del tot desencertat, tret que els beneficis oferts per l'emplaçament escollit compensin finalment el resultat obtingut a l'hora de prendre aquesta decisió; el fons d'un penya-segat, un estret, un congost, una frau, són llocs inhabitables. La Riba i el seu entorn proper només foren habitats quan l'home solament necessitava com a protecció una cova o abric.

Així doncs, no ens pot estranyar que la Riba fos, en un principi, un punt de pas entre dos espais naturals, força diferenciats, i per això en els primers fogatges conservats per contribuir fiscalment a la Corona sols apareixen unes quantes cases que, a l'inici del segle XVI, amb prou feines arribaven a la dotzena.

Allí no hi parava ningú més que els que tenien cura dels molins, els quals duïen una vida dura, poc saludable, en un ambient humit i amb escassa terra de conreu, sempre treballada amb molts marges, sense l'al·licient de fruir d'un cultiu en un terreny menys accidentat. A l'inici del segle XVIII s'anoten una vintena de cases (1716-1720) i, a la segona meitat de la mateixa

centúria (1787), ja depassaven de molt el centenar. La causa d'aquest canvi fou l'increment de la indústria paperera.

Per tant, no és gens extraordinari que la Riba, mentre eren pocs els habitants de l'indret, amb caràcter general depengués de les poblacions properes: Vilaverd, el rector de la qual tenia els ribetans com a feligresos, i Montblanc, que fins i tot disposava d'aigua, fet que a última hora és la raó de la seva existència. Ens pot servir de mostra — dins el període temporal que tractarem — la concessió que va fer el municipi de Montblanc (1753) de l'aigua del riu Francolí, aigües avall de Vilaverd, a un paperer de la Riba (vegeu el document I de l'“Apèndix documental”).

LA PRIMERA ESGLÉSIA

Els primers residents utilitzaren l'estança d'una casa molí com a capella o construïren, més aviat, una ermita que féu les funcions d'església i que, amb el pas del temps i el ritme de creixement de la població, s'anà ampliant i millorant de manera intermitent, sempre seguint els preceptes fets pels visitadors pastorals, fins a esdevenir l'església actual. J. Iglésias diu en el seu estudi sobre els noms de llocs (*Els noms de lloc de terres catalanes I - La Riba*. Institut d'Estudis Catalans, Barcelona, 1953, pàg. 70) que es començà a construir vers el 1764 i que es finalitzà el 1770. En un treball recent sobre “L'església de Sant Nicolau de la Riba” (*Miscel·lània Ribetana 4*, la Riba, 1993), M. C. Bigorra, J. Figuerola i M. Fuentes apleguen la informació, malgrat que indiquen que la primera referència que han trobat és del 1765, corresponent a les anotacions que es conserven, anteriors al dit any, de les obres que s'anaven fent a l'església vella (cor, sagristia, porta, sostre), amb vista a aprofitar-les en una obra nova, idea sempre present i que es materialitzà en un projecte de construcció: “sobre la iglésia se té de fabricar o fer en lo present lloch de La Riba”.

L'ESGLÉSIA ACTUAL

El projecte contracte (vegeu el document II de l'“Apèndix documental”) el firmaren Cristòfol Miquel i Josep Carbó, paperers i regidors, i el constructor Ramon Salat, mestre d'obres, natural de la vila de Santa Coloma de Queralt i resident a l'Albi.

Les condicions que es detallen en el document es donaren a conèixer fent encant públic, exposat el temps establert als llocs habituals.

Passat el termini, s'escollí com el més profitós, "com a menor preu", el de Ramon Salat, i es deixà esgotar el temps reglamentari "[...] antes de acabar-se de cremar la última candela", per si hi hagués alguna reclamació.

L'oferta fou de mil lliures, quantitat que rebria l'empresari Salat en tres parts. El termini per acabar l'obra s'establí en dos anys.

És interessant ressaltar l'article que marca el nivell del paviment de la nova església com a idèntic al d'una capella ja existent. És també curiós que s'assenyali que les piques d'aigua beneita (dues, una a cada porta) probablement tenien la forma d'una petxina i es col·locaven a sis pams de terra, i que la pica de la sagristia devia tenir forma de floró o mascaró en lloc d'aixeta.

L'empresari, un cop ja fet el campanar, hauria de pujar les campanes pel seu compte.

Deixem per a una altra ocasió el repàs de l'església que ha arribat als nostres dies i identificar allò que ha arribat del projecte que, al seu dia, s'il·lustrà en uns plànols i seccions, dels quals es fa referència al document, que no s'han conservat.

No es pot dubtar que l'aprovació del projecte, atesa la seva importància, féu que, per una banda, s'aconseguissin ajudes per fer front a les despeses (vegeu el document III de l'"Apèndix documental") i, per altra banda, es permetés, en l'aspecte religiós, la separació de l'indret de la dependència del veí poble de Vilaverd.

LA "INDEPENDÈNCIA"

El municipi de la Riba, encapçalat per la corporació i cadascun dels habitants en particular, "moguts emperò de las moltes instàncias nos han fet la major part dels particulars de ells y en singularitat los més principals [...]", demanà (vegeu el document IV de l'"Apèndix documental") a l'arquebisbe que s'anomenés perpetuament un vicari, amb funcions de rector, que residís al lloc contínuament; per això se li assignà una pensió de quaranta lliures anuals i se li oferí a la vegada habitatge i els mitjans o rendes que fossin necessaris per invalidar l'argument segons el qual la Riba no era parròquia, atesa la pobresa de l'església, la qual no tenia béns ni rendes.

La petició fou firmada pels regidors i trenta-quatre paperers, que s'obligaren amb els seus béns privats i presentaren fermances per garantir el compliment de la promesa.

Davant d'aquesta situació i el bon camí que portava la construcció de la nova església, no es podia denegar el nomenament d'un vicari perpetu, i així fou. Per això els llibres sacramentals de la Riba comencen l'any 1767.

APÈNDIX DOCUMENTAL

DOCUMENT I

28 abril 1753

El Municipi de Montblanc concedeix en emfiteusi a un paperer de la Riba l'ús de l'aigua del riu Francolí, aigües avall de Vilaverd.

In Dei Nomine. Noverint universi quod nos Josephus Bellver et Pujol, Hieronimus Alba notarius infrascriptus, Franciscus Molins, Philipus Basil, Franciscus Sabater et Joannes Guasch, decuriones universitatis presentis ville de Montblanch, archidiocesis Tarraconae, agentes tamen vi deliberationis per nos tenta die decima octava mensis martii anni proxime preteriti millessimi septingentessimi quinquegassimi secundi, prout in dicta deliberatione latius est videre, ad quos nos referimus. Ideo dicto nomine insequentes dictam deliberationem concilii, gratis, et ex nostra certa scientia per nos et per dictam universitatem, et omnes heredes, et successores in dicta universitate quoscumque presentes pariter et futuros stabilimus et in emphiteosim damus, et concedimus vobis Salvatore Roig papiri fabro loci de la Riba, eiusdem Tarrechonensis Archidiocesis his presenti et vestris, et quibus volueritis perpetuam facultatem et postetatem seu licentiam accipiendi la aygua que baixa per lo riu de Francolí més avall del poble de Vilavert y cerca lo estret de la Riba a la part que correspon al terme de la present vila de Montblanch y de la partida dita lo Semuntà comprenent tota la aygua que espectia y corresponga a la present vila en aquella parta del Semuntà y no altrament.

Hoc itaque stabilimentum seu in emphiteosim dationem et concessionem facimus nos dicto nomine vobis dicto adquisitori, et vestris in his successoribus sicut melius dici potest et intelligi ad vestrum vestrorumque salvamentum sanum et bonum etiam intellectum cum pactis et condicionibus infrascriptis et non sine eis, aliter, nech alio modo:

Primo, que lo dit Salvador Roig y los seus sucesors pogan fer una peixera o resclosa en dit riu y en terreno de la present vila.

Item quod pro censu predictorum detis et solvatis ac prestetis atque solvere et prestare habeatis et teneamini dicta universitati sex solidos monetae Barcinone anno quolibet in die seu festo Beate Virginis Marie mensis augusti, in his autem non faciatis neque proclametis alium dominum seu dominos nisi tantum dictam universitatem presentis ville de Montblanch, et sich cum dictis pactis et non sine eis, extrahimus dicto nomine predicta de jure, dominio et proprietate nostri et nostrorum. Eademque in vestrum vestrorumque ius, dominium, proprietatem et posse mitimus et transferimus irrevocabiliter pleno iure. Ad habendum, tenendum omnique tempore perpetuo, et pacifica possidendum, et inde vestras facere voluntates absque contradictione aliqua nostri et nostrorum in dicto officio successorum.

Promittentes eodem nomine tradere vobis et vestris pocationem corporalem, realem et actualem seu quasi earum quae vobis stabilimus et in emphiteosim damus et concedimus et in ea faciemus eodem nomine vos et vestros existere potiores ut vos aut vestri possitis vestra et eorum propria auctoritate ipsam pocationem libere apprehendere et apprehensam penes vos et vestros licite retinere. Nos enim, dicto nomine facimus et constituimus vos et vestros in his Dominos et Procuratores ut in rem vestram propriam ad faciendum inde de predictis vestrae libitum voluntatis. Salvis semper in et super praedictis quae vobis stabilimus et in emphiteosim damus et concedimus dicto censu noviter imposito, cum omni Jure directo dominio, firma, faticha, laudimio, empara et alio quolibet pleno jure.

Et salvo inquam laudimio pro venditione seu transportatione solvere competententi. Quod laudemium erit decima pars totius praetii. Pro intrata vero praedictorum quae dicto nomine vobis stabilimus et in emphiteosim damus et concedimus dedistis et solvistis nobis dicto nomine nosque a vobis habuimus et recepimus octuaginta libras monetae barcinonae, traditas Josepho Antonio Balart clavario huius universitatis. Et ideo renuntiando omni exceptioni dictae intratae non habitae et non receptae, exceptioni de dolo et actioni infactum omnique alii juri, rationi et consuetudini his obviantibus, quovismodo.

Donamus dicto nomine scienter et gratiose remitimus, si quid predicta plusmodo valet aut amodo valebit intrata predicta. Insuper convenimus eodem nomine, et bona fide promittimus predicta semper habere rata, grata, valida atque firma et in nullo contrafacere vel venire jure aliquo, cause, vel etiam ratione. Et pro his complendis, tenendis et inviolabiliter observandis obligamus vobis et vestris omnia et singula bona dictae universitatis mobilia et immobilia, habita ubique et habendo etiam quovismodo et jure privilegiata.

Ad hoc ego Salvator Roig adquisitor prefatus laudans tota et omnia et singula supradicta a vobis dictis decurionibus predictum stabilimentum et in emphiteosim dationem et concessionem per vos dicto nomine mihi factum pactis tamen et conditionibus supraenarratis quibus expresse consentio, prout melius et plenius superius continentur, gratis et ex mea certa scientia convenio et bona fide promito vobis dicto nomine et vestris in dicto officio successoribus quod pro censu pretiorum dabo et solvam vobis dicto nomine et vestris in dicto officio successoribus anno quolibet dicta die dictos sex solidos de censu noviter impositos. In his autem non faciam neque proclamabo alium dominum seu dominos nisi tantum dictam universitatem presentis villae de Montblanch, aliaque pacta et conventiones superius expressas attendam et complebo prout melius et plenius superius continetur. Et predicta omnia et singula attendere et complere promito, sine dilatione, excusatione, retentione et interesse, cum salario procuratoris intus presentem villam de Montblanch, decem et extra eandem viginti solidorum barcinonensium ultra quodquidem salarium promito restituere omnes missiones, sumptus, expensas, dampna, et interesse quae vos dicto nomine seu vestri in his successores feceritis aut aliter pro praedictis sustinere contigerit. Super quibusquidem missionibus, sumptibus, expensis, dampnis, et interesse praedictis credatur, et credi volo vobis dicto nomine et vestri in dicto officio successoribus vestroque et eorum plano et simplici verbo vel saltem solo simplici juramento, ad quod defere nullo alio probationum genere requisito. Et pro his complendis et firmiter attendendis obligo dicto nomine vobis et vestris in dicto officio successoribus omnia et singula bona mea mobilia et immobilia habita ubique et habenda etiam quovismodo et jure privilegiata. Renuntians quantum ad haec omni et cuicumque Juri tam canonico quam civili mihi quoquomodo juvanti et legi generalem renuntiationem prohibenti. Nechnon etiam renuntio foro meo proprio, et ipsius fori privilegio. Submitens et subponens me et bona mea quo ad hoc foro cuiuscumque curiae, seu officialis secularis tantum, inquam ut iudices competentes in me et meos prorogo, quamvis suam eorum jurisdictioni non subesse. Quos officiales et curias eligere possitis et variare semel et pluries vestra libitum voluntate. Et ut predicta omnia et singula majori gaudent firmitate, non vi, neque dolo sed sponte juramus omnes ad Dominum Deum et eius sancta quatuor Evangelia manibus nostris corporaliter tacta in manu et posee notarii infrascripti predicta omnia et singula attendere et complere, tenere et observare et in nullo contrafacere vel venire jure aliquo, causa vel etiam ratione. Hec igitur omnia et singula quae et prout supra sunt dicta et promissa facimus, paciscimur convenimus et bona fide promittimus. Nos dictas partes scilicet una pars alteri

nostram, ad invicem, nechnon notario infraescripto ut publica persona pro quibus interest et intererit recipienti, paciscenti ac etiam legitime stipulanti.

Actum est hoc in villa de Montblanch archidiocesis Terraconae die vigesima octava mensis aprillis anno a Nativitate Domini millesimo septingentesimo quinquagesimo tertio, presentibus pro testibus Jacobo Tarrago, sutore, et Joseph Foguet, agricola, ambobus dictae villae de Montblanch.

AHP Tarragona, MN Montblanc (1753-1754), notari Jerònim Alba, fols. 54-55.

DOCUMENT II

9 juny 1765

Projecte i contracte de construcció de l'església nova de la Riba.

En nom del Senyor sia. Amen.

De y sobre la Iglésia se té de fabricar o fer en lo present lloch de la Riba, Archabisbat de Tarragona y demás continuat en la infra tabba per y entre los magnífichs señors Christòfol Miquel y Joseph Carbó, en lo present y corrent any regidors de dit present lloch, en dit nom de regidors de una, y Ramon Salat, mestre de casas natural de la vila de Santa Coloma de Queralt, bisbat de Vich, en la del Albi del predit archabisbat de Tarragona populat, per haver ofert en lo encant públich fer aquella y cosas continuadas en la infra tabba per menos preu que ningun altre, de altra, són estats fets, firmats, y jurats los pactes y condicions següents:

Primerament és pactat y convingut entre las ditas parts que lo dit Ramon Salat mestre de casas haja y tinga obligació de fer o fabricar dita Iglésia y demás continuat en la tabba, ab lo modo y forma y dins lo termini va expressat en aquella, que es del thenor següent:

Tabba o capitulacions de la obra de la nova Iglésia que se pretèn edificar en lo lloch de la Riba, archabisbat de Tarragona, diga-hi qui dir hi voldrà, que al que per menos preu ho farà a ell se lliurará, arreglant-se als pactes y condicions següents:

Primerament sàpia lo impressari que tots los materials que seran necessaris per la construcció de dita obra, a saber: pedras per aparedar, cantons per las cantonadas exteriors que pretendran los ministradors o comissionats se fàssian de pedra se'ls donaran dits cantons a punt ja de assentar com y també rajolas, cayrons, mahons, teulas, argamassa y guix se

li posarà tot al peu de obra o als puestos ahont lo impressari destínia a exepció de la argamassa, que ésta deurà pendrer-la del paratge ahont se encontra lo que vuy hi ha feta prop la mateixa obra; y en cas sobrian alguns dels altres referits materials en los puestos que dit impressari haurà destinat y per lo tant haver-se de remourer, deurà trasmudar-los y portar-los a sas costas als puestos que li convindran.

Ítem tindrà oblig així mateix lo impressari per punt general que per qualsevol defecte de alguna falta que se encòntria en la obra en lo temps de la construcció de ella (ab las visuras que serà de la llibertat fer tenir als señors comissionats per un o dos mestres per part) ja sia dita falta en no treballar la obra segons reglas del Art o en lo modo de emplear los materials malament o bé per no seguir las dimencions de la trassa que adjunta se presenta (com no sia ab la circumstància que més avall se explicarà) deurà desfer-ho y tornar a fer a sas costas tot lo que hagués executat mal y pagar dita visura, però en cas de no encontrar-se falta alguna pagarà la Administració la visura.

Ítem sàpia lo impressari que serà de la llibertat dels señors comissionats per la dita obra en lo temps de la construcció de ella, lo variar tot allò que bé los apareixerà, tant sie per la hermosura com per la comoditat o fortaleza de dita obra, pagant emperò al impressari tot allò que se li augmenti de treball, a més del que va declarat o insinuat ab la trassa del preu ab que quedarà ajustada dita obra o bé rellevant-li de dit preu tot lo que se li disminuesca de treball, segons lo que judicaran un o més mestres per part después de ser acabada del tot dita obra.

Ítem sàpia lo impressari que la Administració li fara obrir las sanjas per los fonaments después de haver-los assenyalsats ab tot cuidado dit impressari fins que estigan a sa satisfacció y uberts y nets que sian, lo impressari deurà umplir-los de manposteria ordinària fins al nivell del paviment o enrajolat de la capella que hi ha feta, ab lo cual deu unir-se lo de la Iglésia que novament se farà, pagant-li la Administració los jornals que hi emplehi a saber: als mestres a dotse sous, als fadrins a deu, als aprenents a vuit y als peons o manobrers a sis.

Y axí mateix sàpia que la Administració se obliga a traure'n de tot lo recincho ocuparà la nova fàbrica tota la terra que se haurà tret dels fonaments, y no serà menester per aplanar lo terreno, y deixar-ho tot anivellat a punt de pavimentar o encaironar dita Iglésia.

Ítem sàpia lo impressari que tot lo que toca a cosa de fuster, ferrer o serraler, com sia cosa que se haja de emplear per dita obra, anirà tot a costas y expensas de la Administració, tant los materials com las mans, però dit impressari deurà ajudar ab tota sa gent si és menester a pujar tota la fusta a

esos puestos assentar todas las portas i bastiments y demás cosas de ferro o bronce que sia necessàrias sentar-se ab sos instruments y pròpria matèria.

Sàpia també dit impressari que la Administració li subministrarà y deixarà per tot lo temps de la construcció de dita obra todas las entenas y cairats que necessitarà pera fer bastidas com y també li farà fer las cindrias per las voltas, y archs per una vegada tant solament todas las que sien necessàrias assenyalar ab tota justificació per dit impressari, essent emperò de la obligació del impressari lo fer a sas costas, y posar tots los instruments que sien necessaris per dita construcció y pertanien al ofici de mestre de casas, com són: gavetas, carretons, plantillas, tarrajas, sarxons, cordas y llibantons, corriolas y ternals, y tots los demás instruments de picar pedra, pagar-se los llosos y demás adobts de todas las referidas y demás ferramentas.

Ítem sàpia que dels fonaments en amunt anirà tot a son càrrech lo fer y conclourer tota la obra ab lo modo y forma que demostra la planta y alsat de ella a excepció de la capella que se encontra ja feta la qual deu unir-se ab la mateixa obra de la nova Iglésia, com demostra la mateixa trassa anyadint de nou emperò tot lo ferm y guix de paret que demostra la trassa a las pilastras y boquilla a dita capella arribadas formant a la part oposada col·lateral de dita capella senyalat a la trassa ab lletra H, altre capella igual a la referida a las mateixas midas y proporcions treballat tot al bon ús y pràctica de bon oficial deixant-ho tot acabat en aquella forma y perfecció que lo Art ensenya y requireixen semblants obras.

Ítem sàpia que deurà posar y fer eixir de las caras interiors de la Iglésia unas llambordas o llosas del sotacorona en amunt de la coronisa de dita Iglésia a la proporció y nivell que demostra la referida trassa y son orde, formant basas, pilastras, arquitrava, cornisa, archs e impostas ab rejolots y rejolas tots los membres més principals y arestas o àngols que sia posible deixant lo lloch, que sia necessari per còrrer las tarraxas en sa penúltima y última llució ab lo guix blanch retornadas y tiradas segons Art de Arquitectura.

Ítem sàpia que todas las voltas de la nau, cruzero, cúpula, capellas, sagristias y la del cor, deuran ésser de rejolas dobladas ab unas faixas a la part superior de ellas a tots los àngols de las lunetas y arestas, y en especial la del cor que a més de las faixas referidas deurà ser encarronada, adressadas y lluidas de guix blanch com y també tots los demás adornos y parets interiors de la Iglésia, capellas y sagristias.

Ítem sàpia lo impressari que deurà encayronar o enrajolar tota la iglésia, presbiteri, capellas, sagristias, cor, sostres o voltas del campanar, dels cayrons o rejolas que dita Administració li subministrarà a saber: tot lo solo

de la Iglésia, capellas, presbiteri, sagristias, escala del cor y campanar ab argamassa y lo enrajolat del cor ab guix.

Ítem sàpia lo impressari que la portalada de la Iglésia, que va asseñalada o delineada al satsat exterior del frontís de dita Iglésia no està per lo present determinat lo executar-la y per lo tant no deu fer-se'n menció de dit treball, si sols de assentar la que té dita Administració ja feta.

Ítem sàpia lo impressari que serà de sa obligació posar, picar y enllustrar dos picas per aygua beneyta en forma de petxinas una per portal entrar en la Iglésia sota de las cartelas a sis palms de altura, com queda assenyalat ab lletra A al corte interior de dita Iglésia, y un aguamanil per la sagristia que consistirà ab una piqueta por posar la aigua treballant-i un floró o mascaró en lo lloch de la aixeta, collocant dita pica dintre de la paret, deixant la obertura tant solament en figura de ninxo per poder umplir dita pica o receptàculo posada a la altura de uns set palms poch més o menos, posant altra pica de mitg palm de fondo, dos palms y mitg de ample, tres palms y mitg de llarch, un palm de gruix, en figura oval ab una mollureta alrededor de ella a la cara vista, ab son peu o cartela tot corresponent y proporcional pera recullir la aigua de rentar-se las mans, fent-hi també un forat y conducto pera que traga la aigua fora de la paret, a la part exterior de dita Iglésia o sagristia.

Ítem sàpia que haurà de formar lo pla del presbiteri y sagristia dos palms y quart més alt que lo piso de la Iglésia formant-hi tres gradas per muntar-hi de tres quarts de altura cada una y un palm y mitg de estesa.

Y així mateix sàpia que haurà de fer la escala fins al cor a las dimensions de amplària y estesas que està señalat en lo pla vertical de la mateixa trassa ab lletra K; voltas y grahons de rajola, posant-hi també grahonera de fusta en cas ho resolguian dits administradors, como y també lo fer en dita escala una barana de rajola o envà doblat ab son passamà de guix, fent a dalt sota de la teuleda un cieloràs o volta de rejola, allò que millor aparega, tot lluhit, voltas, barana y cielo raso de guix blanch y las parets de la escala de argamassa. En lo campanar deurà formar un caragol de voltas y grahons de rejola, rejuntant a la caputxina ab son passamà ab ull allisadas també las parets de argamassa.

Ítem sàpia així mateix lo impressari que al temps de construhir las parets als gruixos que demostra la mateixa trassa o bé als que se regonegan necessaris al temps de la construcció de ellas deurà deixar, per la part interior unas regatas per formar los formers de totas las voltas. Deurà també observar en fer eixir de ditas parets als endrets dels carcanyols unas clapas o llosas de pedra que omplint-se después com deurà umplir al menos uns tres palms dits

carcanyols de obra cuyta y guix per quedar ditas voltas lligadas ab las parets referidas.

Ítem sàpia lo impressari que deurà construir lo campanà ab lo mateix modo y forma que stà delineat a la mateixa trassa, ab lo ben entés que desde el collarino o bossell en amunt, que és antes de començar las escòcias de formar lo vuitabat, ha de ser tot de obra cuyta, és a dir: molluras, faixas, brancals y archs dels ventanals tot de rejolots o mahons a cara vista ben rejuntats a diferència de la del frontís y òvols de la cúpula, que no obstant de haber de ésser de la mateixa matèria deurà ser arrebossat o allisat de argamassa.

Lo frontís de dita Iglésia a més de ser adreçat y allisat de argamassa deurà ser també perfilat ab un dibuix que aparega bé als administradors o comissionats de dita obra. Totas las demás parets exteriors deuran ser arrebossades també de argamassa a excepció del campanar que deurà ser solament rejuntat, com queda ja adalt explicat.

Ítem sàpia lo impressari que deurà formar totas las teuladas ab sos corresponents ràfachs ab lo modo y forma que demostra la trassa en lo alçat exterior y ditas tauladas deuran ser a teula ple, ben rejuntades quedant ésta y tota la demás explicada obra y la que pot haver-se deixat de explicar ab aquella perfecció que demana lo Art de la Arquitectura civil y segons ús y pràctica de bon oficial quedant del tot acabada.

Ítem sàpia dit impressari que serà també de sa obligació lo provar y regonèixer tots los materials que se li entregaran per la construcció de dita obra perquè en cas de provar lo no ser bons y rebedors los rehúsia y no admètia perquè en cas de succehir algun estrago a la obra referida a causa de haver empleat en ella los materials dolents, quedarà responsable dit impressari a dit dany o estrago no sols ab las mans de compondrer-ho, sí que també ab los recaptés.

Ítem sàpia dit impressari que a de posar la Iglésia al nivell del piso de la capella ya feta sens fer-i ningun graó.

Ítem sàpia dit impressari que las parets del campanar deuen regular-se a las líneas notadas ab Y, per fer-las iguals y posar los portals ab correspondència y simetria, fent-los son sentro ab lletra Z.

Ítem sàpia lo impressari que en la paret del frontís en lo indret del campanar ha de pujar del gruix que asenyala a la paret de las capellas, tota la altura y contorn que agafa de dit frontís però de allí en amunt solament tindrà lo gruix de las demás parets de dit campanar com demostra de Y en O.

Ítem sàpia lo impressari que ha de formar dues aspitlleras o més si es necessari per donar llum al caragol del campanar.

Ítem se deuen formar dos reixas en las sagristias de quatre palms en quadro, senyalat lo paratge ab T.

Ítem sàpia lo impressari que ha de formar lo portal de pujar al campanar, el sentro del pany de la paret y lluneta y al altre part dèguia fer un arch immediat a la volta del cor ab aquell sentit que requireix la obra. Deu advertir dit impressari que deu posar ab correspondència las dos navadas de las capellas y que corespònguian las dos capellas ab alsada y amplària, esto és, las bocas.

Més sàpia lo dit que tota la Arquitectura dèguia tenir una correspondència y simetria.

Ítem sàpia lo dit que a de traurer las aiguas de las teuladas del nau del modo que determinaran los administradors.

Ítem sàpia lo dit que deu fer los sòcols que corresponen al nau y mitja taronja de pedra picada donant-los la alsada que porta la planta donant-li los administradors la pedra que se aurà de menester per dits sòcols, esto és, de la medida a poca diferència.

Ítem sàpia lo dit que tot allò que se resòlguia anyadir o llevar se pagarà o se le llevarà al tenor del preu de la obra.

Ítem sàpia lo dit impressari que serà de sa obligació lo pujar las duas campanas que y a fetas al campanar y posar-las a son puesto.

Ítem sàpia lo dit impressari que ab lo termini de dos anys deu fer dita obra contant-se desde lo dia que la Administració lo avisarà, después que aurà anat per lo encant o estarà lliurat.

Ítem sàpia lo impressari que lo preu en què quedarà lliurada dita obra se li donarà en tres pagas iguals, començant a fer la primera lo dia se donarà principi a la obra, la segona, feta que serà la meytat de la obra y la última conclosa y iudicada que serà aquella.

Ítem sàpia lo impressari que serà de la obligació del Comú lo donar casa en lo temps se treballarà en dita obra y habitan-la aquell.

Ítem sàpia lo impressari que deurà donar fianças per dita obra a coneguda dels administradors, havent de renunciar uns y altres a son propi for, havent de donar aquellas lo dia li assenyalaran los administradors, que serà lo dia se farà lo acte.

Ítem sàpia lo impressari que acabada la obra se deurà visurar aquella havent de anomenar un mestre pèrit per part, pagant-li cada un sont treball de la iudicació en cas de estar bé, y en cas de no estar bé tot a costa del impressari.

Finalment, sàpia lo impressari que deurà pagar al Doctor Macià Cathalà y Roig, notari públic de Montblanc, sinch lliuras per lo salari del acte

que deurà fer-se en son poder, y a Pau Torras, porter, quatre lliuras deu sous per son salari de encantar. -Y així ab dits pactes diga-i qui dir hi voldrà, que aquell que per menos preu farà dita obra, a favor de aquell se lliurarà, conforme dalt queda expressat.

Ítem és pactat y convingut entrar las ditas parts que los dits magnífichs senyors regidors en dit nom hajan de donar y pagar, conforme ab lo present capítol, donar y pagar prometan al dit Ramon Salat mestre de casas pera fer y fabricar dita Iglésia y demés continuat en la expressada tabba MIL LLIURAS moneda Barcelona, respecte de haver-se lliurat en lo encant publich la expressada obra per la referida quantitat a son favor, quals deuran pagar-li y entregar-li ab lo modo, forma va expressat en la predita tabba, com y també haver-li de donar tot lo que a ells toca donar-li en força del estipulat en dita tabba.

Y així nosaltres las ditas parts llohant, aprobant, ratificant y confirmant los sobredits capítols, y pactes continuats en la sobre dita tabba renunciem a la exepció dels dits capítols y pactes continuats en aquella com y també la cosa no ser així, y així en la veritat no consistir a la exepció de engany a la acció en lo fet y a tot y qualsevol altre dret, rahó o costum que ajudar-nos pogués. De gratis, de la nostra certa sciència convenim, y en bona fe promatem la una part a la altra que los predits pactes o capítols y totes y qualsevol coses en aquell continuadas y expressadas atendrem y cumplirem així com dalt llargament queda expressat a saber: cada una de las parts al que està obligat, sens la menor dilació, excusació, compensació, deducció, retenció y excepció y sens lo menor dany ni gasto y ab lo salari de procurador acostumat, restitució y esmena, de tots dañs, gastos e interesssos, que la una part de nosaltres per culpa o defecte de la altra part que no voldrà o deferirà cumplir tot lo que li tocarà fer per sa part en força del promés, li ocasionarà sobre lo que volem sia creguda la part de nosaltres que farà o sostindrà aquells ab la sola paraula o ab lo sol jurament, sens necessitat de altra cosa. Y per major seguritat del que a mi dit Ramon Salat, me correspon fer en força de pacte continuat en la predita tabba ne dono en fiança a Pau Pomés, ferrer natural de la expressada vila de Santa Coloma de Queralt, en dit present lloch de La Riba populat, mon gendre present y acceptant lo sobre dit càrrech de fiança, lo qual juntament ab mi y a solas a las preditas coses en que jo estich obligat vol també ell estar obligat.

Y a las ditas cosas jo sobre dit Pau Pomés fiança predita llohant y aprobant les sobre referidas cosas y acceptant en mi lo premit càrrech de fiança convinch y en bona fe prometo que, tan ab dit mon principal y sogre meu com a solas a las referidas y avall escritas cosas vull estar obligat.

Més avant tant principal como fiança prometem no firmar de dret baix la pena de cinquanta sous moneda Barcelonesa a que graciosament nos imposam y volem sia executada tantas quantas vegadas serà comesa a demés del que promatem refer y esmenar tots los danys y gastos que per las ditas cosas en dit nom de regidors sustindreu eo lo comú de dit present lloch sustindrà.

Y per las ditas cosas, per cada una de nosaltres las ditas parts promesas atendre y cumplir, tenir y guardar obligam a saber, nosaltres dits Christòfol Miquel y Joseph Carbó en lo referit nom de regidors tots los béns, reddits y emoluments de la Universitat de dit present lloch, no los propis per negociar en açò negoci alieno y no propis mobles e immobles haguts y per haver ab totas las renunciacions y submissions oportunas y necessàrias y en semblants actes posar acostumadas. Y nosaltres dits principal y fiança, tots y sengles béns nostres de quiscun de nosaltres a solas, mobles e immobles, haguts y per haver.

Renuncian quant en açò al benefici de las noves constitucions dividi-doras y cedidoras accions a la carta del Divo Adrià y consuetut de Barcelona que parla de dos o més que a solas se obligan.

Y jo la dita fiança a la lley o dret que diu que primerement sia convingut lo principal que la fiança y altre que diu: Quod sub lato principali tollatur accessorium.

Y tots a saber principal y fiança renunciem a tots y qualsevol dret y lley tant canònich com civil que ajudar-nos y a quiscun de nosaltres ajudar pogués y a la lley prohibeix la general renunciació. Y per pacte a nostro propi for sotsmetent-nos y a nostres béns el for de qualsevol tribunal secular tant solament ab facultat de variar lo iudici una o més vegadas ab totas las clausulas, renunciacions y submissions oportunas y necessàrias y en semblants actes posar acostumadas. Prometent y jurant las ditas parts y fiança corporalment y solemne a Déu Nostre Senyor JesuChrist y als seus sants quatre Evangelis que cumplirem los sobredits pactes així com a quiscun de nosaltres toca y que contra las referidas cosas no farem ni vindrem en temps algú per ninguna causa o rahó.

Y jo Pau Torres porter jurat de la Cúria Real de la Vila de Montblanc del expressat archabisbat de Tarragona fas relació que de manament y orde dels dits magnífichs Christòfol Miquel y Joseph Carbó en lo referit nom de regidors lliuro lo fer la referida obra a favor de dit Ramon Salat com a menos preu oferint en lo encant públich fer aquella y que no encontrí qui per menos fes aquella que lo dit Salat que oferí fer-la per la referida quantitat de mil

lliuras antes de acabar-se de cremar la última candela y després de haver molt temps que anava dita obra en lo encant per lo lloch acostumats de dit present lloch.

Fet y firmat fonch lo present instrument en dit present lloch de la Riba, als nou dies del mes de juny any de la Nativitat del Senyor de Mil set-cents sexanta y sinch.

Sent present per testimoni Ramon Cathalà, estudiant y Joseph Riber, paparer lo primer de dita vila de Montblanc y lo últim de dit present lloch per dit efecte cridats y demanats. Los dits magnífichs senyors Christòfol Miquel, Joseph Carbó en dit nom regidors, Ramon Salat, principal y Pau Pomés fiança han firmat de mà pròpria y per lo dit Pau Torres, porter, han firmat lo dit Ramon Cathalà y de sa voluntat per dit no sab de escriure.

Y jo lo notari avall escrit afirmo conèixer-los a tots.

Així o aprova lo notari avall escrit de mà pròpria com de borrat en la línea tersera, pàgina quinta.

Christòfol Miquel (signat) regidor, Joseph Carbó (signat) regidor, Ramon Salat (signat), Pau Pomés (signat)

De voluntat de Pau Torres, porter, per dir no sab de escriurer firmo jo, Ramon Cathalà, testimonis.

AHP Tarragona, MN. Caixa 90, Montblanc. (1765) fols. 153-158.

DOCUMENT III

21 maig 1766

Nomenament d'un síndic procurador fet pel comú de la Riba a fi que pugui cobrar el donatiu de dos-centes lliures fet pel duc de Cardona en adjutori de la fàbrica de la nova església.

Sàpian quants la present escriptura de poder veuran y llegiran com nosaltres Ramon Roig y Salvador Cugat en lo present y corrent any regidors del lloch de la Riba, archabisbat de Tarragona, fent emperò estas cosas de voluntat y consentiment del magnífich Joseph Garreta, batlle del predit lloch y terme, en lo ajuntament tingut en lo dia de ayr ab intervenció del infrascrit Ignasi Carnicer com a síndich procurador que és del mateix lloch en dit nom. De grat y de la nostra certa sciència constituhim y ordenam en Síndich, actor y procurador nostre o per millor dit de la Universitat de dit lloch cert y especial y per las cosas avall escritas general de tal manera que la especialitat

a la mateixa generalitat no derogue ni al contrari, a vos sobredit Ignasi Carnicer present pera que per nosaltres en dit nom, o per millor dit en nom de dita universitat pugau demanar, exhigir, rebre y cobrar y confessar haver hagut y rebut de quelsevols universitats, comunitats, cossos, col·legis y singulars persones quelsevols quantitats de diner que a nosaltres en dit nom, eo a dita universitat estiguian devent en qualsevol part del món per quelsevols causas y rahons y en singularitat aquellas dos-centes lliures que lo Excelentíssim Señor Duch de Cardona, Señor de dit lloch y terme ha concedit de caritat al dit Comú per ajuda de costa de la Fàbrica de la Iglésia nova se fa en dit lloch y del que rebreu y cobrareu pugau firmar àpocas, albarans, cessions, cancel·lacions y demés resguards a vos ben vistos y necessaris.

Y així mateix pera que pugau comparèixer y comparegau devant qualsevols tribunals així ecelesiàstichs com seculars y allí ahont convinga y sia necessari y allí agenciar, tractar, portar, procurar, proseguir, finir y terminar tots y qualsevols plets y causas, així activas com passivas, principals y apel·latòrias, mogudas y pera mourer llargament ab lo acostumat curs de plets y expressas facultats de jurar de calúmpnia segon stil qualsevols caucions així juratòrias com fidejussòrias, prestar, fer emparas clams y reclams, exposar, donar peticions y memorial, instar y ohir sentèncias y provisió, y així interlocutòrias com definitivas y del contrari apel·lar, provocar, recórrer e instar quelsevols execucions y fer tot lo demés necessari per dits plets ab poder de substituhir per tot lo referit a un o molts procuradors y aquells revocar y substituhir-ne de nous sempre y quant vos apareixerà convenient.

Prometent en dit nom tenir per ferm y vàlit tot lo que per vos dit nostrom procurador y forçan-i substituïts en virtut de aquest poder se farà y executarà ab la clàusula de acistir al judici y pagar lo judicat y de no revocar-o en temps algú per ninguna causa o rahó baix la obligació dels béns, rèddits y emoluments de dita universitat, y no los propis mobles e immobles, haguts y per haver.

En testimoni del que fem y firmam en dit nom lo present instrument de poder en la present vila de Montblanch del mateix archabisbat de Tarragona als vint-y-un dia del mes de maig any de la Nativitat del Senyor de mil set-cents sexanta y sis, sent presents per testimonis Ramon Cathalà estudiant y Matheu Murtra, escultor, los dos de dita present vila per dit efecte cridats y demanats.

Los dits constituents en dit nom coneguts per mi lo notari avall escrit han firmat de mà pròpia. [signatures]

En poder de mi, Macià Cathalà y Roig, per la autoritat real notari públich de la vila de Montblanch, archabisbat de Tarragona, hi ho fa de mà pròpia.

AHP Tarragona, MN. Caixa 91. Montblanc (1766) fols. 201-202.

DOCUMENT IV

10 novembre 1766

El municipi de la Riba promet assignar quaranta lliures anuals al sacerdot que es faci càrrec de l'assistència religiosa amb prerrogativa de rector (malgrat que sigui vicari), amb unes condicions de residència.

Sia a tots notori com nosaltres Ramon Roig y Salvador Cugat en lo present y corrent any regidors del present lloch de La Riba archabisbat de Tarragona, atenent y consideran la gran utilidad lograria lo Comú y particular del mateix lloch, així presents con esdevenidors tenint Vicari perpetuo en ell per lo molt han augmentat y de dia en dia augmentan las famílias, fent emperò estas cosas en força de resolució per nosaltres presa en lo Ajuntament tingut ab intervenció del magnífich Joseph Garreta, batlle, y Ignasi Carnicer, síndich procurador del mateix lloch als vuit días dels infrascrits y corrents mes y any, moguts empero de las moltas instàncias nos han fet la major part dels particulars de ell y en singularitat los més principals.

Per tant en lo predit nom, de grat y de la nostra certa sciència convenim y en bona fe prometem al ilustríssim y reverendíssim señor Don Joan Làrios y Lansis, per la gràcia de Déu y Santa Sede Apostòlica, archabisbe de la Santa Metropolitana Iglésia de la ciutat de Tarragona, Primada de las Espanyas del Consell de Sa Magestat (que Déu guarde) y als sucesors en dita dignitat que sempre y quant serà servit de posar Vicari perpetuo que residèsquia eo habítia en lo predit lloch donant emperò aquell la assistència, com a Pàrrocho, que donarem en dit nom de regidors y los sucesors en dit ofici donaran eo lo Comú del mateix lloch a dit vicari quiscun any quaranta lliuras moneda barcelonessa, ab tres terças iguals que serà de quatre en quatre mesos quiscuna havent de començar a pagar la primera del die comançarà a residir a quatre mesos, a no ser que aquell necessités de adelantar-li la primera que en eix cas deurem pagar-li eo lo expressat Comú lo dia la demanarà las quals en dit nom prometem aportar-li dins la casa de sa pròpia habitació que també tindrà a nostro càrrech eo del Comú donar-li fins y a tant que lo referit Comú n'í haurà fet a expensas del mateix Comú, havent-se emperò de disminuir

la referida penció així com se anirà fundant, per la partida se fundarà y quedant extinguida la present obligació venint lo cas de haver-i fundat per dita quantitat a no ser que per un contratemps o en altra manera se perdés la renda fundada o part de aquella, pues en eix cas volem continue per voler que perpetuament li quèdia salva y segura dite penció per lo expressat fi.

Tot lo que en lo predit nom prometem atendre y cumplir sens la menor dilació ni excusa alguna ab lo salari de procurador acostumat, restitució y esmena de tots dañs y gastos.

Y per major seguritat de las referidas cosas ne donam en fianças y principals pagadors així com nosaltres en nom propri y a solas volem estar obligats als expressats Joseph Garreta, Ignasi Carnicer, Salvador Carnicer, Ignasi Carbó, Joseph Carbó, Francesch Camps, Francisco Camps, Christòfol Miquel, Joan Roig y Cathalà, Joan Ciurana, Miquel Cathalà, Pere Roig, Joseph Tàrrega, Bernat Carnicer, Joseph Esteva, Joan Vinyes, Pere Joan Cartanyà, Christòfol Gavarró, Joseph Riber y Novell, Francisco Rosselló, Joseph Riber y Roig, Pere Riber dit de la Marina, Pau Pons, Joan Roig y Escoter, Joan Viladerrams, Joan Escoter, Pau Soler, Pau Llort, Pau Pomés, Salvador Roig, Pere Terrades, Lluhís Miret, Joan Riber y Pere Màrtir Partegàs, tots del predit lloch presents los quals en nosaltres en dit nom, y en lo propri com a fianças a las preditas y avall escrites cosas volem així com nosaltres volem estar obligats. Y a las ditas cosas nosaltres sobre dits Joseph Garreta, Ignasi Carnicer, Salvador Carnicer, Ignasi Carbó, Joseph Carbó, Francesch Camps, Francisco Camps, Christòfol Miquel, Joan Roig y Cathalà, Joan Ciurana, Miquel Cathalà, Pere Roig, Joseph Tàrrega, Bernat Carnicer, Joseph Esteva, Joan Vinyes, Pere Joan Cartanyà, Cristòfol Gavarró, Joseph Riber y Novell, Francisco Rosselló, Joseph Riber y Roig, Pere Riber dit de la Marina, Pau Pons, Joan Roig y Escoter, Joan Viladerrams, Joan Escoter, Pau Soler, Pau Llort, Pau Pomés, Salvador Roig, Pere Terrades, Lluhís Miret, Joan Riber y Pere Màrtir Partegàs, fianças preditas, llohant y aprobant las preditas y avall escrites cosas, y liberalment prenent y acceptant lo referit càrrech de fiança, convenim y en bona fe promatem que tant ab lo expressat Comú principal com a solas, així com també ab los referits regidors com a fianças a las preditas y avall escrites cosas per ells sobre promesas volem estar obligats y que aquellas complirem con dalt plenament està dit, encara que fos que los béns del Comú no poguessen quedar obligats.

Y per las ditas y avall escrites cosas atendre y cumplir obligam a saber, nosaltres los expressats regidors, com a principals los béns, rèdits y emoluments del Comú y no los propris per negociar en açò negoci alié, y no

proprijs, mobles e inmoables, haguts y per haver, y com a fianças així com las demás fianças, los proprijs y los de quiscun de nosaltres a solas, mobles e inmoables, haguts y per haver.

Y nosaltres las referidas fianças també los proprijs y los de quiscun de nosaltres a solas, també mobles e inmoables, haguts y per haver, renunciand quant en açò al benefici de las novas constitutions divididoras y cedidoras, accions a la carta del Divo Adrià y consuetut de Barcelona, que parla de dos o més que a solas se obligan. Y nosaltres las ditas fianças renunciand a la Lley o Dret que diu: *Que primerament sia convingut lo principal que la fiança y a altra que diu: Quod sub lato principali tollatur accessorium.*

Y tots, a saber tant principal com fianças renunciand a tot y quelsevol dret y Lley que ajudar-nos y a quiscun de nosaltres ajudar pogués y a la lley que prohibeix la general renunciació. Y per pacte, a nostros propri for y al privilegi de aquell y a la lley: *si convenerit de jurisdictione omnium judicum*, sotmetent-nos respectivament y a nostres béns com y també los béns y emoluments del Comú al for de quelsevol tribunal així ecelesiastich com secular ab facultat de variar lo judici.

Fent y firmant per ço escriptura de tersers los llibres dels terços de las cúries dels il·lustres señors corregidors de las ciutats de Barcelona, Tarragona, los llochs thinents y qualsevol altre tribunal superior secular tant solament.

Per lo que obliga, a saber, nosaltres dits principals como a regidors los béns, rèdits y emoluments de dita universitat y com a fiança los proprijs y de quiscun de nosaltres a solas, mobles e inmoables, haguts y per haver. Y nosaltres les referides fianças, tots nostres béns y de quiscun de nosaltres a solas, mobles e inmoables, haguts y per haver, ab la constitució de procurador que respectivament fem a tots los notaris y ministres jurats de ditas cúries y a quiscun de ells a solas, presents y veniders per a firmar dita escriptura de ters en dia no feriat.

Prometem tenir per ferm y vàlit tot lo que per ells y quíscun de ells serà fet y executat y de no revocar-o en temps algú per ninguna causa o rehó baix las obligacions sobre referidas y ab jurament llargament.

Per testimoni del que fem lo present acte de promesa en dit present lloch de La Riba als deu dias del mes de noembre any de la Nativitat del Señor de mil set-cents sexanta y sis, sent presents, per testimonis Ramon Cathalà, estudiant de la vila de Montblanch del referit archabisbat de Tarragona y Joan Cardús fadrí paparer natural del lloch de Sant Pere de Riu de Bitlles, bisbat de Barcelona en dit present lloch habitant, per dit efecte cridats y demanats. Los dits Ramon Roig, Salvador Cugat, Joseph Garreta, Ignasi

Carnicer, Salvador Carnicer, Ignasi Carbó, Joseph Carbó, Francisco Camps, Christòfol Miquel, Joan Roig y Cathalà, Joseph Ribes y Novell, Pau Soler y Pau Pomés, han firmat de mà pròpria y per los demás ha firmat lo dit Ramon Cathalà y de voluntat de aquells per dir no saben de escriurer. Y jo lo notari avall escrit afirmo conèixer-los a tots. [signatures]

De voluntat de Francesch Camps, Joan Ciurana, Miquel Cathalà, Pere Roig, Joseph Tàrrega, Bernat Carnicer, Joseph Esteva, Joan Viñes, Pere Joan Cartanyà, Christòfol Gavarró, Francisco Roselló, Joseph Ribes y Roig, Pere Ríbes dit de la Marina, Pau Pons, Joan Roig y Escoter, Joan Viladerrams, Joan Escoter, Pau Llord, Salvador Roig,

Pere Terredes, Lluhís Miret, Joan Riber y Pere Màrtir Partegàs fianças, per dir no saben de escriurer firmo jo Ramon Cathalà, testimoni.

En poder de mi Macia Cathalà y Roig, per la autoritat real, notari.

AHP Tarragona, MN. Caixa 91. Montblanc (1752-1791), fols. 344-345.